

О. В. ГОНТАР (Одеса)

Міжнародна наукова конференція "Відродження української державності: проблеми історії та культури"

14—15 травня 1996 р. вперше в історії Одеського державного медичного університету на базі кафедри українознавства та культурології була проведена Міжнародна наукова конференція "Відродження української державності: проблеми історії та культури". Вона проходила як один з підготовчих заходів до VI Конгресу Світової федерації українських лікарських товариств, який відбувся в Одесі 9—12 вересня того ж року.

Програма конференції включала 224 доповіді і повідомлення. Серед 304 учасників було 8 академіків, 53 доктори і 151 кандидат наук, 92 викладачі вищих та середніх навчальних закладів. Вони репрезентували 25 міст України, десятки університетів, академій, інститутів, наукові та навчальні заклади Німеччини, Польщі, Словаччини. Широко були представлені суспільствознавці вищих медичних навчальних закладів України.

Пленарне засідання конференції відкрив ректор медичного університету академік В. М. Запорожан. З доповіддю "Роль українознавства в розбудові держави" виступив директор Інституту українознавства Київського національного університету ім. Тараса Шевченка проф. П. П. Кононенко. Він говорив про велике значення українознавчих дисциплін для ствердження української національно-державницької ідеї, а також для патріотичного виховання української молоді та студентів всіх без винятку вищих навчальних закладів України.

150-річчю заснування Кирило-Мефодіївського братства була присвячена доповідь проф. В. Г. Сарбєя (Київ) "Державотворчі ідеї в програмних документах Кирило-Мефодіївського товариства 1846—1847 рр." Були заслухані доповіді проф. Л. Г. Мельника (Київ) "Розвиток державницької думки в Україні", проф. Є. М. Прісовського (Одеса) "Ідея національного відродження в творчості поетів Одеси", проф. О. В. Гонтаря "Традиції української державності". На пленарному засіданні з доповіддю "Українці у Війську Польському в 1921—1939 рр." виступив також проф. Торунського університету історії і архістики ім. М. Коперника В. Рєзмер (Польща).

На конференції працювало 5 секцій: проблеми державності в історії української суспільної думки, історія української державності в ХХ ст., проблеми українознавства і соціокультурна реальність, історія медицини в Україні, соціальні проблеми охорони здоров'я та проблеми виховання молоді.

Широке розмаїття тем, які були висунуті на обговорення, їх цікава, оригінальна розробка і дискусійність призвели до жвавого обміну думками на секціях і на заключному пленарному засіданні.

Значна увага була приділена історіографічним проблемам. Учасники конференції з інтересом заслухали доповіді Л. Г. Мельника (Київ) "В. Липинський про Б. Хмельницького як державотворця", А. С. Атаманенко (Острог, Вищий Колегіум) "Вплив "Истории Малой России" Д. М. Бантиша-Каменського на формування поглядів видатних

діячів історії та культури України XIX ст.", Л. С. Похилої (Одеса) "П. Куліш та проблеми державності українського народу", І. Б. Матяш (Київ) "Історіографія українського героїчного епосу", Н. М. Сидоренко (Київ) "Ідея державності в українській пресі Росії початку XX ст."

Частина виступів стосувалася різних аспектів боротьби за становлення української державності: Л. С. Мельникова (Ізмаїл) "Придунайські землі у X—XII ст.", М. П. Матвієнко (Кіровоградська обл.) "Іван Виговський у боротьбі за українську державність", Є. М. Луценко (Київ) "Одеська Громада в національно-культурному відродженні України в другій половині XIX — на початку XX ст.", П. М. Григуба (Миколаїв) "До питання про взаємовідносини Центральної Ради з радами робітничих, селянських і солдатських депутатів (жовтень — грудень 1917 р.)", В. П. Ляхоцького (Київ) "Іван Огієнко — головноуповноважений міністр уряду України (1919—1920)".

Питанням боротьби за національну державність України у 1917—1920 рр. були присвячені доповіді А. А. Снігура (Львів) та Б. Й. Кашкіна (Біла Церква), повідомлення Ю. В. Котляра (Одеса) — діяльності партії боротьбистів на півдні України, В. І. Грінчуцького (Тернопіль) — проблемі власності в УРСР в 20-ті рр.

Д. В. Омельчук (Сімферополь) розглянув питання про можливість відновлення української державності в роки другої світової війни. Доповідь О. М. Бутата та Г. Д. Попова (Донецьк) була присвячена особливостям етнополітичної та національно-культурної ситуації в Донецькому регіоні за умов суверенної української держави на сучасному етапі. Аспірант Львівського університету з Польщі П. П. Стажинський висвітлив тему "Українське і польське бачення автономії Галичини у складі Австрії (1868—1918) як проблема міжнаціонального антагонізму". М. І. Михайлуца (Одеса) виступив з повідомленням "Держава і РПЦ на півдні України в завершальний період війни 1939—1945 рр.". Наукові працівники з Інституту суспільних наук Словацької Академії наук (Кошіце) С. Конечни та М. Гайдош подали тези повідомлень "Українка державність і русини у Словаччині після першої світової війни" і "Русини (українці) Словаччини після другої світової війни (історіографія питання)".

Деякі доповідачі присвятили свої виступи проблемам творчості українських письменників, зокрема висвітленню ними державотворчих процесів в Україні. Одеські вчені Т. П. Ананченко, В. В. Білик, М. І. Майстренко зупинилися на образах-символах відродження української державності у творчості поетів "празької школи", морально-етичних проблемах у творах В. Винниченка, світоглядності пейзажів Т. Шевченка. Т. В. Старченко (Київ) розглянула "Питання державності й утвердження національної самосвідомості в публіцистиці Олени Теліги". Позитивної оцінки заслужило дослідження Н. О. Блохіної (Рівне) "Шляхом "Березоля": творчі пошуки й здобутки". Цікавою і змістовною була доповідь Б. І. Винниченка (Львів) "Виховання та ідеологія у вищій школі".

Певна кількість тем була присвячена питанням історії української медицини. Інтерес учасників конференції викликали виступи акад. Ю. Л. Курако (Одеса) про визначного українського невропатолога акад. Г. І. Маркелова, проф. В. Г. Сарбея (Київ) "Персоналії видатних українських медиків в енциклопедичній праці Євфимія Болховитінова", докт. мед. наук. В. Н. Волянського (Одеса) "Проблема державності в історії та сучасності одеської медицини", повідомлення О. М. Марченка (Кіровоград) про роль органів міського самоврядування у медичному обслуговуванні населення півдня України другої пол. XIX ст., С. Г. Бойченка (Одеса) — про виникнення та

розвиток земської медицини в Україні, В. В. Погорілова (Одеса) — про становлення українського лікарського товариства в Одесі.

Проблема української державності — категорія нашої сучасної політичної дійсності, категорія політичного і патріотичного виховання молоді. Конференція показала, що як в плані історичних традицій, так і з точки зору розробки конкретних рекомендацій вивчення державотворчого досвіду в Україні необхідно продовжувати.

О. Г. БАЖАН (Київ)

II з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців

"Мало любити свій рідний край, його треба ще й знати". Ці слова поета-громадянина М. Т. Рильського стали своєрідним епіграфом II Всеукраїнського з'їзду краєзнавців, який відбувся у Києві 25 грудня 1996 р. В його роботі, незважаючи на численні труднощі, взяли участь близько 150 делегатів з усіх областей України, представники краєзнавчих організацій Києва.

З теплим привітанням звернувся до учасників з'їзду Президент України Л. Д. К у ч м а. В ньому, зокрема, зазначалося, що краєзнавчий рух, який сьогодні переживає справжнє піднесення, відіграє важливу роль в процесі національного і культурного відродження України, відтворенні маловідомих сторінок в історії українського народу, залученні до активної творчої праці сотень тисяч наших співвітчизників. Особливу увагу громадськості нашої держави, відзначив Л. Д. Кучма, привернули програми Спілки по дослідженню історії міст і сіл, виявленню та увічненню пам'ятних місць, пов'язаних з історією українського козацтва, написанням багатотомної науково-документальної серії книг "Реабілітовані історією" та ін.

Від імені уряду України делегатів з'їзду тепло привітав заступник Голови Кабінету Міністрів України, акад. НАН України І. Ф. К у р а с. Без краєзнавства, наголосив він у своїй промові, практично неможливо уявити собі виховання національної самосвідомості, самоповаги, нерезально говорити про розвиток історичної науки, музеєзнавства, належний рівень збереження історико-культурної спадщини.

Згадані функції краєзнавства дістали своє відображення у виступі віцепрезидента НАН України, голови Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, акад. НАН України П. П. Т о л о ч к а. Останній також звернув увагу на необхідність об'єднання зусиль всіх громадських організацій в розв'язанні важливих проблем піднесення національної культури, написання повного і об'єктивного літопису нашої держави.

Шляхи подальшого співробітництва між організаціями Всеукраїнської спілки краєзнавців і культурно-просвітницькими установами проаналізував у своєму виступі заступник міністра культури України, канд. іст. наук Л. М. Н о в о х а т ь к о. Користуючись нагодою, за дорученням колеги він вручив групі краєзнавців відзнаки Міністерства культури.

Певні підсумки співпраці Всеукраїнської спілки краєзнавців та Національної комісії по поверненню культурних цінностей при Кабінеті Міністрів України підбив її голова, канд. іст. наук О. К. Ф е д о р у к. Він також акцентував увагу на цілій низці питань, які потребують свого